

System

Yip Man Ving Tsun

i problematyka kobiet z nim związana

Sławomir Oleszek,
Gdańsk, 2026

Foto. Uczennice stojące wokół sifu Yip Man'a uczyły się kungfu w pierwszej grupie z 1953 roku. Od lewej do prawej: Lei Ngan Fun (李銀歡), Se Mei King (余美瓊), Lo Tei (盧娣) oraz Aa Tim (阿添). Pamiątkowe zdjęcie wykonano w 1957 roku w Hong Kong'u. Na potrzeby artykułu zostało poddane koloryzacji w technologii AI.

Yip Man (1893-1972), Wielki Mistrz boksu Ving Tsun (詠春拳), postrzegany na tle pozostałych przedstawicieli chińskich sztuk walki mieszkających podobnie jak on w Hong Kong'u, wyróżniał się większą dozą otwartości na kwestie nauczania kungfu kobiet, niż inni. W dawnych szkołach Południowych Chin nazywanych tradycyjnie kwoon (館) rzadko kiedy niespokrewnione z mistrzami dziewczęta, oraz kobiety spoza rodziny czy klanu przyjmowano na treningi w charakterze oficjalnych uczennic.

W tym względzie Yip Man (葉繼問) po ewakuacji z Foshan (w 1949 roku) i ustabilizowaniu swojej sytuacji życiowej, niejednokrotnie wyrażał poglądy, że Ving Tsun i jego taktyka walki są formułą niemal doskonałą podczas odpierania aktów przemocy ze strony innych osób, bez względu na płeć broniącego się. Powoływał się przy tym na istniejące dane kulturowe i kontekst historyczny, że w tworzeniu tego systemu od początku brały udział kobiety. Wskazywał na legendarną mniszkę Ng Mui (五枚師太), oraz jej uczennicę, od której imienia ma wywodzić się nazwa tej sztuki walki, Yimm Ving Tsun (嚴詠春).

Pomiędzy 1949, a 1972 rokiem, głównie w latach 50-tych i 60-tych XX wieku Yip Man prowadził pewne grono kobiet zainteresowanych obroną własną. Biegący upływ czasu zatarał jednak niektóre z imion i nazwisk, oraz ważnych dla współczesnej nauki informacji o różnych wydarzeniach związanych z osobistym, również prywatnym nauczaniem kobiet w Hong Kong'u. Warto więc poza już wymienionymi: Lei Ngan Fun, Se Mei King, Lo Tei i Aa Tim zwrócić uwagę na dwa inne, może nawet bardziej utrwalone w pamięci nazwiska, jak Lee Kui On (李居安) oraz Ng Yuet Dor (伍月多).

Pierwsza z nich to sławna w swoim czasie aktorka kantońska oraz gwiazda filmowa. Druga zaś doskonaliła Ving Tsun podczas zajęć kontynuowanych (w latach 1968-1969) na dachu budynku zamieszkałego przez ucznia sifu Yip Man'a, Lau Ying Lam'a (劉應林), który był usytuowany przy nazywanej skrótowo ulicy „Tze Yau” (自由)¹ w Kowloon. Rejon ten występuje pod pełną nazwą jako „Liberty Avenue” Tzi Yau Dou (自由道) i jest to niewielka jednokierunkowa ulica o gęstej zabudowie w rezydencjalnej dzielnicy Ho Mo Tin (何文田).

Mając na uwadze fakt, że również synowie Yip Man'a uczyli się od niego Ving Tsun, pojawiły się uzasadnione pytania, czy także córki Yip Nga Sum (葉雅心)² i Yip Nga Wun (葉雅媛)³ podjęły taką praktykę i z jakim skutkiem. Choć faktycznie dorastały w cieniu ojca, mistrza kungfu, to jednak z powodu burzliwych losów rodziny, także związanych z pośpieszną, polityczną ucieczką Yip Man'a do Hong Kong'u straciły z nim kontakt w połowie 1949 roku. Powodem było etapowe zamykanie granicy w latach 1949-1952 przez władze proklamowanej 1 października Chińskiej Republiki Ludowej i Wielkiej Brytanii, po stronie ich posiadłości. Nie zostały więc jego formalnymi uczennicami, mistrzyniami ani sukcesorkami metody Yip Man Ving Tsun. Ta okoliczność przypadła w udziale bardziej aktywnym i kreatywnym w tym względzie braciom Yip Chun'owi (葉學準) i Yip Ching'owi (葉學正), którzy w 1962 roku przeprowadzili się z Foshan do Hong Kong'u, zamieszkali razem z ojcem i rozpoczęli treningi. Młodszy Yip Ching zmarł 25 stycznia 2020 roku w wieku 83 lat, natomiast w chwili publikacji artykułu starszy Yip Chun urodzony w 1924 roku przekroczył wiek 102 lat. Choć jeszcze wypowiada się w sprawach związanych z Ving Tsun, to jednak żaden z nich za życia nie przystąpił do uszczegółowienia problematyki, ani kompleksowego udokumentowania historii szkolenia kobiet będących uczennicami Yip Man'a od 1950 roku i okresu kształcenia samoobronnego personelu pracowniczego w „Związku Zawodowym Pracowników Restauracji”⁴.

W literaturze przedmiotu, na temat Ng Yuet Dor występują symboliczne wzmianki, polegające na zakomunikowaniu jej danych osobowych w kontekście praktyki Ving Tsun. Natomiast w przypadku Lee Kui On, która nadal mieszka w Hong Kong'u, w swoim czasie ukazały się w miejscowej prasie artykuły połączone z sesją zdjęciową na temat faktu jej nauki formy noży motylkowych Bart Cham Dao bezpośrednio od sifu Yip Man'a i inne. Formy tej nauczyła się jako pierwsza i jedyna jego uczennica.

Jeżeli chodzi o okres Foshan (1893-1949) w biografii Yip Man'a, nie zachowały się, albo też nie są ogólnie dostępne wiadomości na temat tego, czy przed opuszczeniem miasta nauczał swoje córki Ving Tsun, inne dziewczęta, lub kobiety zatrudnione w Policji, wojskowości i Kuomintangu, z którymi posiadał zawodowe relacje jako funkcjonariusz pozostający w służbie Republiki Chińskiej (1912-1949).⁵ Nie mniej, Yip Man zawsze podnosił i utrzymywał, że system ten został ukształtowany specjalnie tak, aby mniejsza i fizycznie słabsza od mężczyzny kobieta mogła z powodzeniem pokonać o wiele silniejszego jak i większego przeciwnika. W kolizji do systemów i szkół walki wymagających od kobiet wielokrotnie cięższej pracy, takich jak boks Shaolin, Hung Gar czy Choy Lee Fut, sztuka Ving Tsun opiera się na trwałej strukturze, geometrii ciała i przestrzeni, oraz ekonomii każdego ruchu walczącego człowieka. Stąd też wywodził się dżentelmeński stosunek Yip Man'a do kobiet, który przejawiał się już w samym podejściu i filozofii treningu walki, jaką przez całe życie praktykował, nauczał, a którą udowadniał, że technika oraz intelekt górują nad czystą, brutalną siłą i agresją fizyczną.

1 Inna pisownia ulicy Tze Yau, to Chi Yau, zapisywana też Tse Uk Road. Yip Man przeniósł tam swoje treningi z ulicy Waterloo Road.

2 Yip Nga Sum, której dane zapisuje się też jako Yip Ya Sam i Yip Ar Sum.

3 Yip Nga Wun, której dane zapisuje się też jako Yip Ya Wun oraz Yip Ar Woon (lub Wung).

4 ang. Hong Kong and Kowloon Restaurant Workers General Union (港九飯店職工總會). Sekretarz związku Lee Man wraz z przewodniczącym Leung Sheung'iem pomogli imigrującemu z kontynentu Yip Man'owi uzyskać pierwszą pracę, a od lipca 1950 roku posadę trenera samoobrony obejmującą swoim zakresem również szkolenie kobiet.

5 Zhonghua Minguo (中華民國), kantońskie: Chung Waa Man Gwok